

BELGISCHE SENAAAT SENAT DE BELGIQUE

—
BUITENGEWONE ZITTING 1961

—
VERGADERING VAN 10 MEI 1961

—
Voorstel van wet tot vrijmaking van de met vrijweiderecht of de met klauwgang bezwaarde gronden.

TOELICHTING

—
DAMES EN HEREN,

Het vrijweiderecht is een recht dat toegestaan is aan de inwoners van een gemeente of een gehucht om hun dieren op elkanders onafgesloten gronden te laten weiden gedurende de tijd waarop de planten niet in groei zijn.

Wordt het vrijweiderecht tussen twee of meer gemeenten uitgeoefend, dan wordt het klauwgang genoemd.

De vrijweide en de klauwgang, die thans geregeld zijn bij de artikelen 23 tot 28 van het Landwetboek (wet van 7 oktober 1886) vinden evenals de gebruiksrechten in de bossen, hun historische grondslag in het feodaal stelsel.

Aanvankelijk waren het louter gedogenheden door de leenheer toegestaan. Later werden deze gedogenheden door costuimen en plakaten bekrachtigd.

In een periode van extensieve cultuur waren deze dienstbaarheden zeer licht te begrijpen en zelfs economisch verantwoord. De landbouw was nog zeer weinig ontwikkeld. Voor de weiden kende men slechts één snede. Voor de labeurlanden kende men de wisselbouw met periodiek braakblijvende percelen. In die omstandigheden had de eigenaar geen de minste schade door het feit dat de dieren gedurende de rustseizoenen op zijn gronden kwamen grazen; integendeel hij had er nut bij, omdat alzo die gronden bemest werden, wat anders het geval niet zou geweest zijn. Doch met de gelei-

—
SESSION EXTRAORDINAIRE DE 1961

—
SEANCE DU 10 MAI 1961

—
Proposition de loi relative à l'affranchissement des terres soumises aux servitudes de vaine pâture et de parcours.

DEVELOPPEMENTS

—
MESDAMES, MESSIEURS,

La vaine pâture est le droit accordé aux habitants d'une commune ou d'un hameau, de faire paître leurs bestiaux sur les terres non closes les uns des autres pendant la période de l'année où elles sont en repos.

Lorsqu'un droit de vaine pâture existe entre deux ou plusieurs communes, on l'appelle droit de parcours.

Les servitudes de vaine pâture ou de parcours, qui sont actuellement réglées par les articles 23 à 28 du Code rural (loi du 7 octobre 1886), remontent, comme les droits d'usage forestiers, à l'époque féodale.

Il s'agissait, à l'origine, de simples tolérances accordées par le suzerain. Plus tard, ces tolérances furent consacrées par des coutumes et des placards.

A une époque de culture extensive, l'existence de ces servitudes se comprenait fort bien et elles se justifiaient même sur le plan économique. L'agriculture était encore très peu développée. En ce qui concerne les prairies, on ne connaissait que la coupe unique. Quant aux champs, on y pratiquait la rotation culturale, certaines parcelles restant périodiquement en jachère. Dans ces conditions, le propriétaire ne subissait pas le moindre préjudice du fait que le bétail venait paître sur ses terres lorsqu'elles étaient à l'état de repos. Au contraire, il en tirait profit, car ainsi ces terres étaient fumées, ce

delijke intensivering veranderde het economisch aspect helemaal.

Anderzijds verschaft de intensivering aan de kleine landbouwers een betrekkelijke welstand waardoor het sociaal aspect andere verhoudingen kreeg.

Het is dan niet te verwonderen dat sinds geruime tijd een streven bestaat om deze dienstbaarheden uit te schakelen.

Reeds in de keizerlijke ordonnantie van 19 oktober 1730 werd een eerste poging gedaan om het vrijweiderecht en de klauwgang te beperken.

Het decreet van 28 september en 6 oktober 1791 op zijn beurt bracht zekere reglementerende beperkingen en voorzorg voor de eerste maal in de mogelijkheid van vrijmaking der bezwaarde erven.

In 1871 werd door de Hoge Landbouwwaad, bij monde van zijn voorzitter, Graaf van der Straeten-Ponthoz, de radikale afschaffing van het vrijweiderecht en van de klauwgang gevraagd. Deze Raad was hierin gesteund door de toenmalige bestaande provinciale commissies en private verenigingen.

Bij de bespreking van het Landwetboek (wet van 7 oktober 1886) waren de gezindheden verdeeld. De toenmalige Minister van Landbouw, de heer Moreau, sprak zich onvoorwaardelijk uit voor de afschaffing. De verslaggever van de Senaat, Baron Orban de Xivry, was een zelfde mening toegedaan.

Desondanks werden in het Landbouwwetboek de vrijweide en de klauwgang behouden, evenwel met de mogelijkheid van vrijmaking der bezwaarde gronden.

In de tekst van de wet zijn twee mogelijkheden van vrijmaking voorzien, nl. de wederinkoop en de afsluiting.

De meeste rechtschrijvers zijn daarbij de mening toegedaan dat de vrijmaking eveneens kan bekomen worden door verandering van bestemming der bezwaarde erven en door dertigjarige prescriptie.

De ondervinding heeft bewezen dat de wederinkoop aanleiding geeft tot zeer grote moeilijkheden, daar voor tal van vragen geen antwoord te vinden is in de tekst van de wet en praktisch alleen een regeling kan getroffen worden door tussenkomst van de rechtbank.

Anderzijds is de mogelijkheid van afsluiting zeer dikwijls uitgesloten, zodat de door de wet toegelaten vrijmakingsmiddelen weinig of geen baat brengen.

qui, sans cela, n'aurait pas été le cas. Mais l'intensification progressive de la culture a eu pour effet de modifier profondément l'aspect économique de la question.

Par ailleurs, cette intensification procure aux petits cultivateurs une aisance relative qui a donné à la situation sociale un autre visage.

Il n'est donc pas étonnant que, depuis tout un temps, on constate une tendance à la suppression desdites servitudes.

L'ordonnance impériale du 19 octobre 1730 constituait déjà une première tentative de limitation des servitudes de vaine pâture et de parcours.

A son tour, la loi des 28 septembre et 6 octobre 1791 est venue apporter certaines restrictions réglementaires et a prévu pour la première fois la possibilité d'affranchir les héritages grevés.

En 1871, le Conseil supérieur de l'Agriculture, par la voix de son président, le Comte van der Straeten-Ponthoz, demanda l'abolition radicale des servitudes de vaine pâture et de parcours. En quoi il fut appuyé par les commissions provinciales et les associations privées de l'époque.

Au cours de la discussion du Code rural (loi du 7 octobre 1886), les avis furent partagés. Le Ministre de l'Agriculture, qui était alors M. Moreau, se prononça inconditionnellement en faveur de la suppression. Le rapporteur du Sénat, le Baron Orban de Xivry, ne pensait pas différemment.

Néanmoins, les servitudes de vaine pâture et de parcours furent maintenues dans le Code rural, la possibilité étant toutefois prévue d'affranchir les terres grevées.

Le texte de la loi prévoit deux modes d'affranchissement : le rachat et la clôture.

La plupart des auteurs estiment à cet égard que l'affranchissement peut également être obtenu en changeant la destination des fonds grevés et par prescription trentenaire.

L'expérience a démontré que le rachat est une source de très graves difficultés du fait que le texte de la loi laisse sans réponse de nombreuses questions qui ne peuvent pratiquement être réglées qu'à l'intervention du tribunal.

D'autre part, il est très souvent impossible de clore une terre, ce qui fait que les modes d'affranchissement admis par la loi n'ont guère ou pas du tout d'utilité.

Weliswaar zullen de maatregelen, zoals de verplichte afsluiting, die voorzien zijn in het koninklijk besluit ter bestrijding van de besmettelijke ziekten onder het vee, de verdwijning van het gebruik van vrijweide bevorderen. Het is echter gewenst het zohaat mogelijk af te schaffen.

Meer dan ooit dringt zich de mogelijkheid van vrijmaking op omdat de dienstbaarheid van vrijweide en klauwgang een onoverkomelijke hinderpaal is voor de intensieve weideuitbating, die zich meer en meer opdringt.

Twee stellingen zijn verdedigbaar :

- a) de radikale afschaffing van deze dienstbaarheden ;
- b) de verbreding van de vrijmakingsmogelijkheden, met vergemakkelijking der vrijmakingsprocedure.

Wij geven de voorkeur aan deze laatste stelling als overgangsmaatregel doch voorzien na twee jaar de afschaffing van deze dienstbaarheden uit kracht van de wet.

Wij stellen voor naast de reeds bestaande vrijmakingsmogelijkheden een nieuwe vorm van vrijmaking in te voeren, nl. de uitdrukkelijke verklaring van de eigenaar der bezwaarde gronden, in de vormen voorgeschreven door de wet.

Deze vormen zouden de volgende zijn :

a) Voor de gronden die toebehoren aan de gemeenten : beslissing te nemen door de gemeenteraad. Deze beslissing zou in overeenstemming met artikel 75, 6°, van de Gemeentewet moeten onderworpen worden aan het advies van de Bestendige Deputatie en aan de goedkeuring van de Gouverneur.

b) Voor de gronden die toebehoren aan de openbare instellingen zoals o.m. de Commissies van Openbare Onderstand, de Kerkfabrieken, de Polders, de Wateringen, enz. : beslissing van de bevoegde bestuursorganen van deze instellingen, met goedkeuring van de hogere bestuursoverheden aan welke, krachtens de vigerende wetten, de daden van beschikking van deze instellingen moeten onderworpen worden.

c) Voor de gronden die toebehoren aan private personen : beslissing te treffen door de eigenaar ; mededeling voor visa van deze beslissing aan het College van Burgemeester en Schepenen van de gemeente op het grondgebied waarvan de bezwaarde gronden gelegen zijn en neerlegging van de door het College geviseerde beslissing op de griffie van het vredegerecht van het kanton.

Wanneer deze eigenaars onder a, b, c binst de

Certes, la disparition de l'usage de la vaine pâture sera favorisée par les mesures, telles que la clôture obligatoire, qui ont été édictées par l'arrêté royal relatif à la lutte contre les maladies infectieuses du bétail. Néanmoins, il est souhaitable que cet usage soit aboli aussitôt que possible.

Plus que jamais, il est nécessaire d'user de la faculté d'affranchir les terres, car les servitudes de vaine pâture et de parcours constituent un obstacle insurmontable à l'exploitation intensive des prairies, qui s'impose de plus en plus.

On peut défendre deux thèses :

- a) l'abolition radicale des servitudes ;
- b) l'élargissement des modes d'affranchissement en facilitant la procédure.

Notre préférence va à la seconde méthode en tant que mesure transitoire, tout en prévoyant l'abolition de ces servitudes dans un délai de deux ans en vertu de la loi.

Nous proposons d'ajouter une nouvelle possibilité d'affranchissement à celles qui existent déjà, à savoir l'affranchissement par déclaration expresse à faire par le propriétaire des terres grevées, dans les formes prescrites par la loi.

Ces formes seraient les suivantes :

a) Pour les terres appartenant aux communes : décision à prendre par le conseil communal. Cette décision devrait, conformément à l'article 75, 6°, de la Loi communale, être soumise à l'avis de la Députation permanente et à l'approbation du Gouverneur.

b) Pour les terres appartenant aux établissements publics, et notamment aux Commissions d'Assistance publique, aux Fabriques d'église, aux Polders, aux Wateringues, etc. : décision des organes administratifs compétents de ces établissements, moyennant approbation des autorités administratives supérieures auxquelles les actes de disposition de ces établissements doivent être soumis en vertu des lois en vigueur.

c) Pour les terres appartenant à des particuliers : décision à prendre par le propriétaire ; communication de cette décision pour visa au Collège des Bourgmestre et Echevins de la commune sur le territoire de laquelle sont sises les terres grevées et dépôt de la décision visée par le Collège au greffe de la justice de paix du canton.

Lorsque les propriétaires visés aux litteras a,

twee jaar geen gebruik maken van deze mogelijkheden verdwijnt de dienstbaarheid uit kracht van de wet.

M. VAN HEMELRIJCK.

Voorstel van wet tot vrijmaking van de met vrijweiderecht of de met klauwgang bezwaarde gronden.

Eerste Artikel.

Aan de wet van 7 oktober 1886, houdende het Landwetboek, wordt een artikel 28bis toegevoegd, luidend als volgt :

« Artikel 28bis. — De met vrijweide of klauwgang bezwaarde gronden kunnen, bovendien, van deze dienstbaarheden vrijgemaakt worden door eenvoudige wilsuiving van de eigenaars, mits het naleven van onderstaande voorschriften :

» a) Voor de gronden toebehorende aan de gemeenten, zal de beslissing getroffen worden door de gemeenteraad en onderworpen aan het advies van de Bestendige Deputatie van de Provinciale Raad en aan de goedkeuring van de Gouverneur der Provincie ;

» b) Voor de gronden toebehorende aan de openbare instellingen zal de beslissing getroffen worden door de bevoegde bestuursverheden van deze instellingen en onderworpen aan de goedkeuring van de hogere bestuursverheden die, krachtens de vigerende wetten, voor de daden van beschikking van deze instellingen hun advies of goedkeuring moeten verlenen ;

» c) Voor de gronden toebehorende aan particuliere personen zal de eigenaar zijn beslissing voor visa mededelen aan het College van Burgemeester en Schepenen van de gemeenten op het grondgebied waarvan de bezwaarde gronden gelegen zijn. De aldus geviseerde beslissing zal door de zorgen van voormeld College ter bewaring overgemaakt worden aan de griffie van het vrederecht van het kanton. »

Art. 2.

Twee jaar nadat deze wet in werking is getreden, zijn de met vrijweide of klauwgang bezwaarde gronden van deze dienstbaarheden vrij uit kracht van de wet.

M. VAN HEMELRIJCK.
A. SLEDSSENS.

b et c ci-dessus n'auront pas fait usage dans les deux ans de ces possibilités, la servitude disparaîtra en vertu de la loi.

Proposition de loi relative à l'affranchissement des terres soumises aux servitudes de vaine pâture et de parcours.

Article Premier.

Dans la loi du 7 octobre 1886, contenant le Code rural, il est inséré un article 28bis, rédigé comme suit :

« Article 28bis. — Les terres grevées de servitudes de vaine pâture ou de parcours pourront également être affranchies de ces servitudes par simple déclaration de volonté des propriétaires, moyennant observation des prescriptions ci-après :

» a) Pour les terres appartenant aux communes, la décision sera prise par le Conseil communal et soumise à l'avis de la Députation permanente du Conseil provincial ainsi qu'à l'approbation du Gouverneur de la Province ;

» b) Pour les terres appartenant aux établissements publics, la décision sera prise par les autorités administratives compétentes de ces établissements et soumise à l'approbation des autorités administratives supérieures chargées par les lois en vigueur de donner leur avis ou leur approbation en matière d'actes de disposition desdits établissements ;

» c) Pour les terres appartenant à des particuliers, le propriétaire communiquera sa décision pour visa au Collège des Bourgmestres et Echevins des communes sur le territoire desquelles sont sises les terres grevées. La décision ainsi visée sera déposée par les soins dudit Collège au greffe de la justice de paix du canton. »

Art. 2.

Deux ans après l'entrée en vigueur de la présente loi, les terres soumises aux servitudes de vaine pâture ou de parcours seront affranchies des dites servitudes en vertu de la loi.